

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดเป็นปัญหาสำคัญของประเทศที่ทุกรัฐบาลให้ความสำคัญในการดำเนินงานและแก้ไข เนื่องจากเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อทั้งด้านสุขภาพ ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ และด้านความมั่นคงของประเทศ รัฐบาลชุดปัจจุบันได้ให้ความสำคัญในการแก้ไขปัญหายาเสพติด โดยกำหนดให้เป็นวาระแห่งชาติที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องและจริงจังใน ทุกภาคส่วน เป้าหมายการดำเนินงานป้องกันและแก้ปัญหายาเสพติดของรัฐบาล คือ การเอาชนะปัญหายาเสพติดให้ได้อย่างยั่งยืน ซึ่งจะต้องเร่งดำเนินการทั้งด้านการปราบปรามผู้ผลิต ผู้ค้า และการดำเนินงานป้องกันและแก้ปัญหายาเสพติด โดยต้องดำเนินงานให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ ตั้งแต่ระดับชุมชนท้องถิ่นถึงระดับประเทศ ซึ่งสถานการณ์ปัญหายาเสพติดในปี 2562 ยังคงมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น จากการวิเคราะห์ข้อมูลสถานการณ์ปัญหายาเสพติดในปี 2562 ยังคงมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น จากการสำรวจผู้ติดยาเสพติด จำนวนผู้ต้องหาที่สามารถจับกุมได้และจำนวนผู้เข้ารับการรักษาพยาบาล โดยแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564) โดยประเด็นการป้องกันและแก้ปัญหายาเสพติดอยู่ในยุทธศาสตร์ที่ 5 ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างความมั่นคงแห่งชาติเพื่อการพัฒนาประเทศสู่ความมั่นคงและยั่งยืน เป้าหมายที่ 4 ประเทศไทยมีความสัมพันธ์และความร่วมมือด้านความมั่นคงในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน มิตรประเทศ และนานาชาติ ในการป้องกันภัยคุกคามในรูปแบบต่าง ๆ ควบคู่ไปกับการรักษาผลประโยชน์ของชาติตัวชี้วัดที่ 4.4 จำนวนคดีที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดลดลง (คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2561, หน้า 5)

นโยบายการแก้ไขปัญหายาเสพติดของรัฐบาลที่มีความสำคัญมี 4 ประการ ได้แก่ การเร่งรัด ปราบปรามผู้ค้าให้ต้องรับโทษทางกฎหมาย ลดปริมาณผู้เสพโดยถือเป็นผู้ป่วยด้วยการบำบัดรักษา ป้องกันกลุ่มเสี่ยงไม่ให้เกิดเป็นเหยื่อของยาเสพติด และเน้นกระบวนการที่มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหายาของชุมชน ถือเป็นกรอบแนวทางการดำเนินงานซึ่งจะต้องมีการแปลงนโยบายไปสู่กระบวนการปฏิบัติให้ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหายาเสพติดรับไปดำเนินการให้ปรากฏผลอย่างเป็นรูปธรรม และเป็นกรอบภารกิจเร่งด่วนต่อไป เนื่องจากปัญหายาเสพติดเป็นปัญหาที่มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงและส่งผลกระทบต่อปัญหาอื่น ๆ หลายด้าน อาทิ ด้านเศรษฐกิจ

สังคมวัฒนธรรม ความเชื่อ ความคิด วิถีชีวิต และอาชญากรรม ดังนั้นการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดจึงต้องได้รับความร่วมมือจากทุกคนในชุมชน โดยเฉพาะกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน รวมถึงสารวัตรกำนัน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านและแพทย์ประจำตำบล ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในการสร้างความรู้ ความเข้าใจและความตระหนักถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชนทุกคนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด การทำความเข้าใจสถานการณ์ปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนของตนเองแล้ว ยังต้องสร้างความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกับประชาชนในชุมชนเพื่อให้เกิดเครือข่ายในการปฏิบัติงาน รวมทั้งการประสานงานทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง การปฏิบัติตามบทบาทด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดให้เกิดประสิทธิผลตามเป้าหมาย จึงต้องมีการพัฒนาศักยภาพในหลายด้าน โดยเฉพาะด้านการบริหารจัดการและกระบวนการในการแก้ไขปัญหายา โดยอำเภอศรีมโหสถแบ่งการปกครองออกเป็น 4 ตำบล 24 หมู่บ้าน โดยมีนายอำเภอเป็นผู้ปกครอง ระดับอำเภอ กำนันเป็นผู้ปกครองระดับตำบล และผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้ปกครองระดับหมู่บ้าน ซึ่งตามพระราชบัญญัติการปกครองท้องถิ่น พ.ศ.2457 กำหนดให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้านมีอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบ จะต้องปฏิบัติหน้าที่ตามภารกิจในการปกครองและรักษาความสงบเรียบร้อยให้แก่ราษฎรในเขตหมู่บ้านที่รับผิดชอบ ตลอดจนการป้องกันและปราบปรามเหตุร้าย และสิ่งผิดกฎหมายในพื้นที่ โดยประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติภารกิจที่ได้รับมอบหมาย โดยกำนัน ผู้ใหญ่บ้านจะต้องมีภารกิจและบทบาทสำคัญในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด เนื่องจากรู้ปัญหา รู้ข้อมูลต่าง ๆ อีกทั้งมีความใกล้ชิดและได้รับความศรัทธาจากประชาชนในหมู่บ้าน พร้อมทั้งยังมีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย

ดังนั้นการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ จึงมุ่งศึกษาการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหายาเสพติดของผู้นำชุมชนในพื้นที่อำเภอศรีมโหสถ จังหวัดปราจีนบุรี เพื่อเป็นแนวทางการส่งเสริมและสนับสนุนผู้นำชุมชนในพื้นที่ให้สามารถปฏิบัติงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

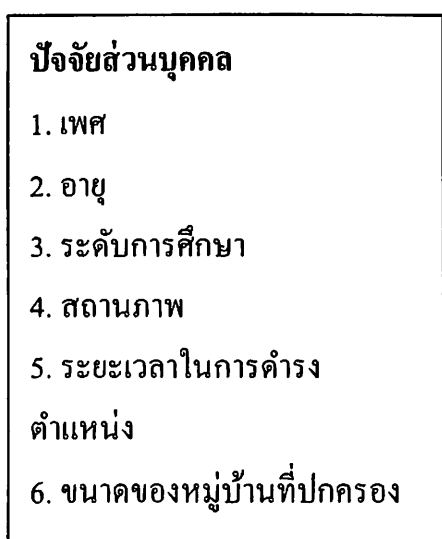
1. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่อำเภอศรีมโหสถ จังหวัดปราจีนบุรี
2. เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่อำเภอศรีมโหสถ จังหวัดปราจีนบุรี จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ ระยะเวลาการดำรงตำแหน่ง และขนาดของหมู่บ้านที่ปกครอง

สมมุติฐานการศึกษา

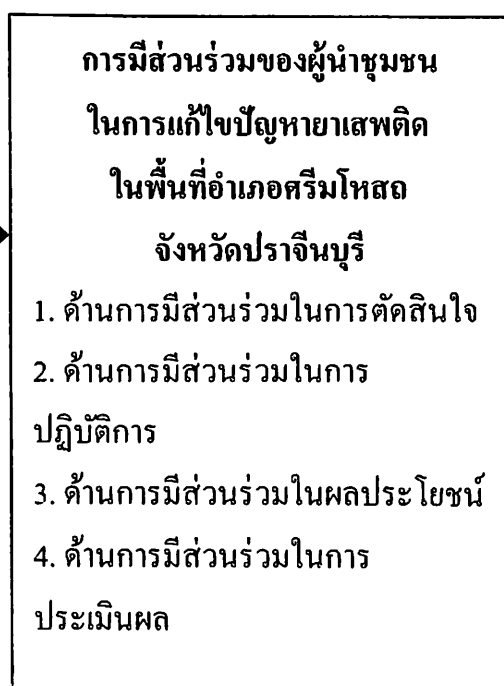
1. เพศของผู้นำชุมชนแตกต่างกัน ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอศรีมโหสถ จังหวัดปราจีนบุรี แตกต่างกัน
2. อายุของผู้นำชุมชนแตกต่างกัน ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอศรีมโหสถ จังหวัดปราจีนบุรี แตกต่างกัน
3. ระดับการศึกษาของผู้นำชุมชนแตกต่างกัน ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอศรีมโหสถ จังหวัดปราจีนบุรี แตกต่างกัน
4. สถานภาพของผู้นำชุมชนแตกต่างกัน ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอศรีมโหสถ จังหวัดปราจีนบุรี แตกต่างกัน
5. ระยะเวลาการดำรงตำแหน่งของผู้นำชุมชนแตกต่างกัน ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอศรีมโหสถ จังหวัดปราจีนบุรี แตกต่างกัน
6. ขนาดของหมู่บ้านที่ปกครองของผู้นำชุมชนแตกต่างกัน ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอศรีมโหสถ จังหวัดปราจีนบุรี แตกต่างกัน

กรอบแนวคิดในการศึกษา

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

ภาพประกอบที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการศึกษา

กรอบแนวคิดในการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอศรีมโหสถ จังหวัดปราจีนบุรี ผู้ศึกษามีจุดประสงค์ที่จะศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชน ว่าเป็นอย่างไรและมีตัวแปรใดบ้างที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาเสพติด ซึ่งกรอบแนวคิดนี้เกิดจากการทบทวนแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของ John M. Cohen และ Norman T. Uphoff (1981) มาเป็นแนวทางในการศึกษา ประกอบด้วยด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในปฏิบัติการ ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล

ขอบเขตของการศึกษา

ในการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาเสพติดของผู้นำชุมชนในพื้นที่อำเภอศรีมโหสถ จังหวัดปราจีนบุรี ครั้งนี้ ผู้ศึกษาจำแนกขอบเขตของการศึกษาได้ดังนี้

1. ขอบเขตด้านพื้นที่การศึกษา

การศึกษาครั้งนี้กำหนดศึกษาเฉพาะในเขตพื้นที่อำเภอศรีมโหสถ จังหวัดปราจีนบุรี

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาครั้งนี้ขอบเขตด้านเนื้อหามุ่งเน้นการศึกษาการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาเสพติดของผู้นำชุมชน ในพื้นที่อำเภอศรีมโหสถ จังหวัดปราจีนบุรี ในด้านต่าง ๆ 4 ด้าน คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล

3. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาครั้งนี้ประชากรที่ทำการศึกษา ได้แก่ ผู้นำชุมชน ประกอบด้วยกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สารวัตรกำนัน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน และแพทย์ประจำตำบล ในพื้นที่อำเภอศรีมโหสถ จังหวัดปราจีนบุรีทั้งหมด จาก 4 ตำบล 24 หมู่บ้าน ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 100 คน

4. ขอบเขตด้านเวลา

ผู้ทำการศึกษาได้รวบรวมข้อมูลช่วงเดือนมีนาคม - เมษายน พ.ศ. 2563

5. ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบด้วย

- 1) เพศ
- 2) อายุ
- 3) ระดับการศึกษา
- 4) สถานภาพ
- 5) ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง
- 6) ขนาดของหมู่บ้านที่ปกครอง

ตัวแปรตาม ได้แก่ การมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชน ในการแก้ไขปัญหาเสพติด

- 1) ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ
- 2) ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ
- 3) ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์
- 4) ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงระดับการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาเสพติดของผู้นำชุมชนในพื้นที่อำเภอศรีมโหสถ จังหวัดปราจีนบุรี
2. ทำให้ทราบถึงปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาเสพติดของผู้นำชุมชนในพื้นที่อำเภอศรีมโหสถ จังหวัดปราจีนบุรี
3. เพื่อนำผลสรุปที่ได้จากการศึกษาไปใช้ในการกำหนดแนวทางในการแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอศรีมโหสถ จังหวัดปราจีนบุรี ต่อไป

นิยามศัพท์เฉพาะ

การมีส่วนร่วม หมายถึง การมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการแก้ไขปัญหาเสพติด ในพื้นที่อำเภอศรีมโหสถ จังหวัดปราจีนบุรี ในด้านต่าง ๆ 4 ด้าน คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล

การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ หมายถึง การตัดสินใจร่วมกันเพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหา โดยจะต้องทำอะไร และทำอย่างไร มีแผนงานอย่างไร

การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ หมายถึง การทำในสิ่งที่ร่วมกันตัดสินใจไว้ มีการกำหนดแผนงานในการทำร่วมกัน เพื่อให้งานบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ หมายถึง การได้รับผลประโยชน์ทางด้านวัตถุและทางด้านจิตใจ

การมีส่วนร่วมในการประเมินผล หมายถึง ร่วมกันรับผิดชอบในสิ่งที่คิดและปฏิบัติการ ประเมินผล ไม่ใช่ว่าจะได้ผลตามที่ตั้งวัตถุประสงค์เอาไว้ อาจมีปัญหาเกิดขึ้นในรายละเอียดอีกมาก แต่ต้องเพื่อแก้ไขปรับปรุงให้ดีขึ้น รวมทั้งรับผลประโยชน์และผลกระทบที่เกิดขึ้น

ผู้นำชุมชน หมายถึง กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สารวัตรกำนัน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน และแพทย์ประจำตำบล ในพื้นที่อำเภอศรีมโหสถ จังหวัดปราจีนบุรี